

Niv. 53
15 mezheven — 15 gouere 1974

« POBL VREIZ »

B. P. 304

29273 BREST CEDEX

KOUMANANTOU

Boutin : 6 L

Skoazell : adaleg 15 L

K.R.P. 2746-79 ROAZON

POBL VREIZ

0,50

ECHU AN ABADENN!

N'EO KET KOULZ AR BINIDU
HAG AR SONEREZH MEUR!

Ar C'huzul-seveniñ o labourat

PENNAD-STUR

Aet eo an tu-kleiz war-raok, met n'eo ket aet e-barzh. Ar pezh a zo gwir evit an Egzagon Gall zo gwiroc'h c'hoazh evit Breizh. Frealzus eo an disoc'hoù (résultats) amañ. N'eomp ket da ganañ kan an trec'h, evel ma ra lod, met arabat dimp fallgaloniñ kennebeut, rak evit ar wech kentañ eo deuet ar maout gant an tu kleiz en un departamant eus hon bro, hini Aodoù-an-Hanternoz, ha se goude ma talc'h ar vro da goll he yaouankiz gant an divroañ.

Al labourerion vreten ne vezont ket gennet ken aes ha gwechall gant ar

bruderezh ofisiel. Krog int da gompren pegen divalav eo o gounidegezh : en Breizh zo div wech muioc'h a smigarded eget e lec'h all.

Div gentel zo da dennañ eus ar votadeg-se :

— Votet o deus an dud ar wech-mañ, en Egzagon, diouzh o renkad (klas). Gouvezet e vez gant ar sontadennoù penaos an tri-c'hard eus ar vicherourion (ouvrierion) o deus votet evit Mitterand, hag an tri-c'hard eus ar sternioù uhelañ evit Giscard. En amzer De Gaulle hag e hêr (heritour) Pompidou, e veze dallet kalz a dud ; De Gaulle a veze evel un doue evit ur bern tud. Bremañ ec'h eo sklaeraet an traoù avat, hag al labourer-

ion a oar pelec'h skeiñ. En Breizh avat, n'eo ket bet ken sklaer ar vot, alese an eil gentel-mañ :

— Votiñ a ra ur bern kantonioù eus Breizh evel an trevadenoù (Kolonioù), pezh n'eo ket souezhus peogwir, d'hon meno, ec'h eo Breizh un drevadenn. Evit gouzout hiroc'h, lennit pennad Fañch Morvannoù (pajenn 5). Da c'hortoz, e vo tra-walc'h gant ar pevar sifr-mañ :

Wallis ha Futuna	: Giscard 94,8 %
Kerlouan	: Giscard 88,5 %
Afar hag Issa	: Giscard 78,4 %
Lesneven	: Giscard 75,6 %

Labour zo d'ober c'hoazh, neketa ?
Bec'h dezhi eta !

UDB

D'an 31 a viz mae, eo bet sinet e Geneve eun emgleo etre ar Sirianed hag an Israelianed evid ma vo echuet brezel ar Golan. Setu tavet trouz ar c'hanolioù hag ar fuzulioù, ha posubl vo bremañ marteze klask diluzia ur gudenn gwall-luziet, me lavar deoh ! Hogen, red vo klask rei d'ar Balestinianed pezh a zo dleet dezo, ne vo ket posubl derhel d'ober skouarn vouzar, ne vo ket posubl d'ar broioù arab ha da Israel ingali o aferioù etrezo hebken rag bez' ez eus en o broioù eur bobl dispartiet, divroet, diwriziennet hag aliez tud berniet an eil war egile e kampoù an hariu. Peb pobl he deus gwirioù ha n'eo ket posubl nah anezo e-pad pell amzer. A-hend-all ne baouez ket pell trouz ar fuzulioù hag ar c'hanolioù.

Republik ar Briñsed

Setu anvet Giscard d'Estaing prezidant ar republik. Start eo bet an traoù ha darbet da Giscard beza trehet gand Mitterrand, dre ma 'z eo aet kalz waraog levezon an tu kleiz. Hogen, «tost na dap ket, berr na skoulm ket», evel ma lavarar, ha setu ur wech c'hoazh ar galloud etre paotred an tu deoh, euz ar re wenna an dro-mañ. Klevit 'ta ! Priñs Poniatowski, kont d'Ornano, hag all, hag all ! Eizh rener meur pe P.D.G. e-barz ar gouarnamant ! Ha c'hwi a gav deoh e vo greet un dra bennag evid al labourerien gand seurt tud-se ? Ha c'hwi a gav deoh e vo cheñchamantchoù evel e-neus prometet Giscard ? Arsa ! N'eo ket posubl da dud an amzer dremenet, d'an noblañs koz, da baotred an arhant braz ober eur politikerez evid on amzer hag evid an darn vrasa euz an dud. Harpet eo bet Giscard gand ar gapitalisted vraz, abalamour e oa, d'o soñj, an hini barreka da zifenn o finvidigez hag o galloud. Siwaz, re a labourerien n'o-deus ket c'hoazh komprenet an draze ha gwelet ez eus bet paour kêz troherien buzug o voti evel ar juloded hag an aotronez vraz, eun druez e gwirionez ! Ha bremañ ? Ne vo ket diskoulmet kudenn ebed ; eveljust, un tamm sinema a vo greet gand ar prezidant, gwech ha gwech all, kement ha didui amzer an dud kêz, bruzunioù vo roet da rummadoù zo, an aluzen da rummadoù all, arabad eo gortoz muioh avad. Neuze eo red da strolladoù an tu kleiz ha d'ar sindikajoù chom unanet ha labourad stard da zigeri eun hent nevez war du ar

sosialism, eun hent hag a ranko tremen e donder ar broioù bihan, evel Breizh.

Ar Stad hag ar relijion

Bro-Italia, bro santel ar pab, a oa katolik penn-kil-ha-troad, sañset. En aner, ez eus bet goulenet koulskoude ur referendum evit terriñ lezenn an dibriediñ, an «torr-dimeziñ». Souezhet eo bet an dud o welout pegen brav eo aet ar maout gant an tu kleiz. Perak ? Ar gatoliked, a-dra-sur, n'int ket bet ali an eil re gant ar re all.

Se zo a-bouez evit amzer da-zont ar vro hag ar broioù katolik all. Re alies ez eus bet graet betek-henn ur meskaj spontus gant traoù ar Stad ha re ar relijion. Ne oa ket ret gwechall e Bro-Italia mont dirak an aotroù maer evit dimeziñ. Tout an traoù a veze peurechuet en iliz. Ar pezh a oa dereat evit ar gatoliked. Ar re all avat, a oa ret dezhe ober ganti. Ne oa frankiz ebet e-keñ ver ar relijion a zo sañset da zegas ar garantez d'an dud.

Pennoù bras, strizh o speredoù, a chom c'hoazh e-barz an liz, met «pennoù bihan» an liz a deu muioc'h-mui da stourm gant an tu kleiz evit frankiz ar bobl.

Kristenion an amzer vremañ a soñj dezhe n'eo ket gant lezennoù ar Stad ez a ar wir relijion war-raok.

Kristenion an amzer vremañ n'o deus ket c'hoant ken bezañ laboused bihan, tomm dezhe e-barz un neizh leun a blu, digor frank o begoù ha serr-mat o daoulagad !

KOUMANANTIT DA

LE PEUPLE BRETON

JOURNAL DE L'UNION DEMOCRATIQUE BRETONNE

ANV
ANV-BADEZ
CHOMLECH

« gas e goumanant boutin : 12 F (1)
skoazell : 20 F (1)
estrenvro : 20 F (1)

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost (1)
mandat-lizher (1)
chekenn-bank (1)

Diverkit ar gerioù na servijont ket.

K.R.P. ROAZHON 2 365-76

Pour ha trinchin

Aotroù Rener,

A bell zo e lennen, ur wech an amzer, kelaouenn c'hallek an U.D.B., *Le Peuple breton* ; gant dudi henn graen bepred, daoust n'on ket a-du gant ho holl mennozioù, pell ac'hano ! Setu perak em eus mennet koumanantiñ gant ho kelaouenn, bremañ m'eo deuet da vezañ unan wirion ; n'em eus ket bet kerse d'henn ober

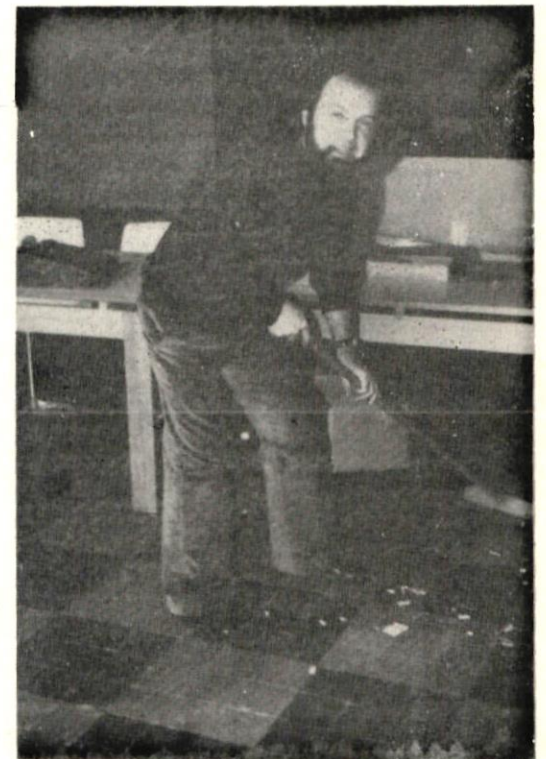
: plijet en deus din an danvez anezhi — daoust n'on ket a-du, henn adlavarout a ran, gant ho holl mennozioù ; ne gredan ket, da skouer, e ve ar sokialouriezh an hent nemetañ evit diorren Breizh hag he fobl — hag ivez ar yezh a implijit enni : n'eo, da'm meno, na re izel na re uhel ; mat eo evit pinvidikaat brezhoneg an deodyezherien, o teskiñ dezho gerioù arnevez evel, en niverenn diwezhañ, *araokour pe Euskariz*, ha, war an tu all, evit gwevnaat hini an dud o deus, evel don, desket ar brezhoneg lennegel, o tiskouez dezho troioù-lavar ar yezh poblel.

Koulskoude, n'eo ket evit kanañ meuleudioù e kasan deoc'h al lizher-mañ ; evit rebech ouzhoc'h un draig, ne lavaran ket !

Ya ! En niverenn 49, hoc'h eus embannet un interview gant micherour ien Ti Doux (Pederne). Mat e oa ; koulskoude, ar sifroù a-zivout ar goprou, n'em eus ket o c'homprenet mat : ur wech e lavarar dimp ez eo ar goprou a-vremañ 5,93, 6,19 ha 6,57 lur an eur, hervez an amzer m'eur bet en ti war a seblant, ar pezh a rafe, evit an tri rumm-se, 80000 lur (kozh, evel just) ar miz ; iskis eo : moarvat e c'hounez muioc'h, bep miz, ar re a zo paeet 6,57 lur an eur eget ar re n'o deus nemet 5,93 ! Iskisoc'h a gaver pelloc'h : tud Ti Doux a c'houlenn o devefe pep hini anezho 80 santim muioc'h dre eur ; ma kontan mat, se a rafe 6,73, 6,99 ha 7,37 lur an eur ; nann ! hervez an interview, ne vefe nemet 6,35, 6,70 ha 7 lur an eur ; A hent all, ez eo mat tre an interview-se ; diskouez a ra mat pegen spontus eo al labour e lazhtiez Doux. Kalz gwelloc'h e vefe bet gant sifroù resisoc'h evit ar goprou.

Va digarezit, me ho ped, evit ken hir lizher ; ha degemerit va gwellañ soñjoù.

B. Kadoret.

Ur c'hamarad o skubañ al leur e-doug hon c'hendalc'h diwezhañ

Hag a-nevez er vro?

Kudenn an artichaot

Kantadoù a donennoù artichaot a vez diskaret bep sizhun en toullou-lastez.

Kroget eo marc'had an artichaot abaoe penn kentañ miz mae. Gant an amzer vray, e kresk buan ar pennoù, met siwazh evit al labourerion-douar, n'eus ket tu d'o gwerzhañ. Ouzhpenn-se, e tegouezh war ar marc'hadoù, artichaot eus bro-Itali (ar vro-se he deus koulskoude serret he dorioù da lod eus hon marc'hadourezh).

Diskrogoù-labour

Ar vicherourion o deus ehanet gant o labour e meur a embregerezh (*entreprise*).

E Landol, e-kichen Alrae, o deus dek micherour ha tri-ugent eus stal-labour Gwegan, harzet o labour.

E-touez ar pemp O.S. ha daou-ugent ehanet, ez eus un toullad mat a baotred yaouank-tre, nevez-echuet gante o studioù er C.E.T.-ioù. C'hwezek oute o deus ur C.A.P., pe a-wechoù daou. Daoust da se, ez eo izel-tre ar pae :

Un O.S. 1 a c'hounid evit 40 h :

	1 050 F klok
Un O.S. 2	1 112 F
Un O.S. 3	1 115 F
Un O.Q. 1	1 230 F
Un O.Q. 3	1 338 F
Ur <i>chef-dekip</i>	1 530 F

E gwirionez, e labour ar vicherourion eizh eurvezh ha daou-ugent ar sizhun. Hag evit-se e vezont paeet nebeutoc'h evit 1 300 F ar miz. C'hoant o deus ar c'hrevisted kaout 1,60 F an eur ouzhpenn (ar patron ne ginnig nemet 0,60 F) rak, emezo, n'eus ket moien da vevañ gant nebeutoc'h eget 1 500 F ar miz. N'eo ket iskis, pa glever eo kresket ar vuhez eus 18 % abaoe deroù ar bloaz-mañ.

En embregerezh BOPP e Kraozhon, ez eus bet ivez diskrog-labour evit goulenn 100 lur ar miz a gresk evit o fae.

E ti Barbe, e Brest, o deus goulennet ar c'hrevisted 0,50 lur an eur ouzhpenn. Goulenn a reont ivez ma vefe paeet dezhe an amzer a dremenont war hent al labour, un eil «bleu» hag ur re votoù a surentez.

Renerezh ha servij mererezh Big Dutchan a guitafe Sant-Karreug, hervez pezh o deus klevet dileuridi (*delegeed*) sindikad C.F.D.T. metalouriezh Aodoù-an-Hanternoz e-kerz bodadeg ar c'homite-embregerezh. Lavarout a ra ar C.F.D.T. ne asanto ket d'ur seurt tra.

Fall an traoù e Rosporden

Fall eo an traoù evit labourerion stal-labour Donval e Rosporden.

C'hoant he deus renerezh ar stal-se teurel er-maez tri-ugent eus e implijidi. Kudennou arc'hant zo. Ne vez komandet netra ken eus bro-Rusia ha cheñchet en deus ivez ar c'hiz. Setu perak eo fall aferioù stal Donval, hervez an Ao. Rey, P.D.G. an uzin.

Kejet en deus ur strollad maered ha kuzulierion veur (*jeneral*) eus ar vro gant dileuridi al labourerion. Goude ar votadeg, eo bet resevet ar guzulierion gant an Ao. Denizot, prefed Penn-ar-Bed. An Ao. Le Pensec en deus disklêriet dezhañ pegen enkrezet e oant o welout penaos e oa stad al labour er

vro. goulennet en deus digant ar prefed ober e seizh gwellañ evit ma vefe dalc'het al labourerion e stal Donval.

37 dija o deus bet ul lizher o lavarout dezhe ez int dilabour (dic'hopret).

Bec'h e ti Peugeot e Brest

Tregont karr-tan a vez kempennet bemdez evit netra, e Brest, gant an eizh grevist ha tregont eus ti Peugeot, dirak ti ar sindikadoù. (An hevelep tra zo bet graet en Oriant war ar blasenn Allende, hag e Gwened war ar Rabin).

Goude Lip ha Pederne, setu ur stourm all, dezhañ ur stumm nevez. Ur stourm digenvez eo, peogwir ne oa ket ar c'harajisted all a-du gante, met ur stourm ma 'n em sant pep hini kiriek e-tal patroned kalet ha bouzar. (Ne fell ket dezhe klask en em glevout gant al labourerion ha lavarout a reont e vo taolet c'hwec'h micherour er-maez).

Ne vo ket savet Marina ar Forest-Fouenant

An Ao. Paoli hag ar c'homite savet evit difenn al lec'h o deus gounezet o frosez dirak lez-varn Roazhon. Pelec'h e klasko bremañ ar bromotourion sevel o c'hêriadenn ? Lavaret oa bet gant ar re a c'houlenne ober an dra-se e oa «ar chañs diwezhañ evit ar Forest hag evit Breizh».

An Ao. Olivier Guichard, eñ, a oa faziet pa lavare war ar gelaouenn *Le Point* (18.02.74) : «Forzh penaos, evidon-me, ez eo ar Forest-Fouenant un afer klozet». Ya, klozet, met pas evel ma soñje dezhañ !

An arme adarre

Difennet eo sevel tiez e kanton Landivizio abaoe miz c'hwevrer diwezhañ.

Abalamour ma 'z int stag ouzh tachenn-nij an arme, n'eus ket moien ken da gaut aotre da sevel tiez e parrezioù Landivizio, Bodiliz, Gwikourvest, Sant-Sever ha Sant-Derc'hen.

Kuzul meur (*jeneral*) ar c'hanton, en e benn an Ao. Kabioc'h, en deus skrivet d'ar prefed da lavarout pegen drouklaouen int gant ur seurt tra.

An dra-se, eme ar guzulierion, zo lazhañ krak ha berr da-zont ar vro, dre m'emañ tost ouzh hent-bras Brest-Montroulez.

N'eo ket a-enep bazenn Landivizio eo, o doa skrivet tud yaouank ar Vro-Bagan war an hentoù, met abalamour ma vo kresket tachenn an arme e Lanveur. Stourm a raent ouzh an arme a ra eus hon b ro, tamm a-hont, tamm amañ, ur gouelec'h, un dezerzh.

Pemp den yaouank eus Oaled sevenadurel ar Vro-Bagan a vo barnet, e Brest, d'al lun 10 a viz mezheven, da nav eur. Deuit d'o skoazellañ.

Gouel ar brezhoneg

Ur bern tud zo en em gavet e Gwengamp, d'ar c'hentañ ha d'an eil a viz mezheven gant *Gouel ar brezhoneg*. Tud yaouank dreist-holl, ar pezh zo frealzus evit da-zont hon fobl hag he yezh. N'eo ket marv

c'hoazh ar brezhoneg, pa weler pegement a dud yaouank zo krog da gomz anezhañ hep mez na morc'hed.

U.D.B. gant *Pobl Vreizh* he devoa he stand eno ivez, lec'h ma c'helle pep hini gwelout ar pezh a vez graet en hon strollad en brezhoneg evit difenn hon fobl.

Stand U.D.B. e Gouel ar brezhoneg

Keuz zo bet gant meur a hini koulskoude, o welout e oa chomet tud Gwengamp er gêr. Marteze e vo gwelloc'h, da vloaz, ober ar gouel en ur gêr bihanoc'h ha brezhonekoc'h evit ma vo muioc'h a zarempredoù etre ar rummadoù nevez a vrezhonegerion hag ar rummadoù koshoc'h.

Yann al Lagadeg 500 vloaz goude

Piv n'anavez ket Yann al Lagadeg, tregeriad brudet dre Vreizh a-bezh ha pelloc'h c'hoazh evit bezañ embannet ar c'hentañ geriadur (*dictionnaire*) brezhoneg galleg ha latin ?

Ma ! Pemp kant vloaz goude, zo bet kavet en bro-Dreger ur Yann al Lagadeg all hag a vo, a-raok pell, ken brudet hag an hini kentañ. Evit an hini kentañ, e oa al latin ar yezh *dignissima*, evit an eil ez eo ar galleg «la langue universelle». Pep hini zo libr, kwida !

Ya ! met bez' zo traoù koulskoude ha na vezont ket graet gant tud a feson. Da skouer, pa vez aozet ur meeting *unitaire*, evel en deiz all, e Lannuon (03.05.74), eo arabat d'an hini a gomz tagañ an hini en deus komzet en e raok. Met Yann al Lagadeg n'eo ket chalet gant traoùigoù evel-se. Dislavaret en deus rik ha rak ar pezh en doa lavaret paotr an U.D.B. diwar-benn ar brezhoneg. Aezet e oa peogwir ne c'helle ket paotr an U.D.B. respont da heul !

Evelkent, divalav eo !

LEVRIOU BREZHONEG
TI ERWAN MOREAU

15, plasenn an Iliz-Veur

22 - LANDREGER

Pg : 20-32-76

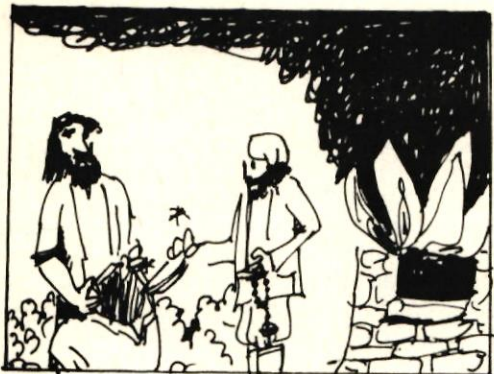
AR BONEDOU RUZ

MET N'EO KET HEPCEN E KERNE-IZEL
A GEMENT EZ EUS BIRVILH E KREIZ BREIZH
EN DRO DA GARAEZ, E TEU AN EMSAVADeg
DA VEZAÑ UR GWIR VREZEL.

HA KEMEND-SE DREIST-HOLL
ABALAMOUR M'O DEUS UN DEN EVIT
REN HAG URZHIAÑ AN TRAOU, UN
NOTER ANVET SEBASTIAN AR BALP.

E-PAD 2 VIZ (GOURE - EOST 1675)
ECHOMO AN EMSAVIDI MISTRI WAR
AR VRO. DRAILHAÑ, DEVIÑ, LAZHAÑ,
SETU AL LEZEN.

E KARAEZ EO A REONT O FENN-
GARTER.

EXERVELLA - F. KERRAIN.

(DA VEZAÑ KENDALCHET)

UL LEVR A BOUEZ⁴

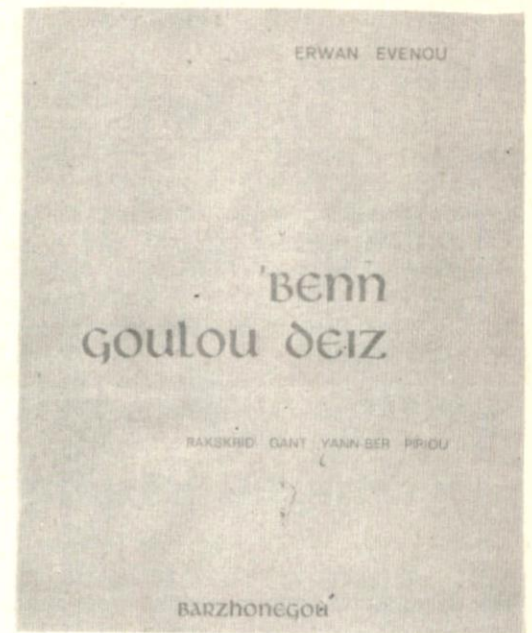
E 1973, ez eus bet embannet gant hor strollad ul levrig barzhonegoù brezhonek skrivet gant hor c'hamarad **Erwan Evenou** *Benn Goulou-deiz*. A-bouez-bras eo embann seurt oberennoù hiziv an deiz, a-dra-sur, pa'z eo ken prizius kement skrid brezhonek — ha dreist-holl pa vez kaoz ennañ eus barzhoniezh pe eus lennegezh — evit amzer da-zont hor yezh hag hor sevenadur. Hogen kalz muioù a dalvoudeg ezh a zo c'hoazh gant al levrig-mañ : war veur a dachenn ez eus anezhañ un oberenn frouezhus, strujus ha frealzus war un dro, evit hor pobl kenkoulz hag evit pep hini ac'hanomp : evit al labourerion, evit ar stourmerion hag evit ar vugale mab-den a zo ac'hanomp. Dav eo deoc'h lenn *Benn Goulou-deiz* : ne vo ket kalz skañvoc'h ho yalc'h. Ho spered avat, hag hoc'h ene, a vo pinvidikaet, a-dra-sur, ha tommet gant un elfenn a vignoniezh : a fiziañs hag a nerzh ((1)).

Titl al levr a zo sklaer e-keñver an danvez a gaver ennañ : istor un nozvezh don 'ni eo, hag istor un den o klask an heol da sevel adarre, evitañ hag evit ur boblad a-bezh. O klask an heol emañ-eñ da vat, ha n'eo ket o c'hortoz anezhañ : pezh a zo kontet deomp amañ zo ur c'hask dibaouez, didruez, en deñvalijenn, ur c'hask kousto pe gousto, heñvel ouzh re ar vourc'heion en hol lennegezh kozh, o kantren a-dreuz ar bed war-lerc'h gwirionezoù kuzh. Hag ar gerioù o tasseniñ e pep barzhoneg a zo **klask, gervel, kantreal...**

Peder lodenn a vez kavet el levr : pevar mare eta er c'hask-se, en noz don ; ha dek bloavezh he deus padet ar strivadenn-se, betek gwerzenn diwezhañ ar barzhoneg diwezhañ. Ar barzhonegoù kentañ zo reoù ur c'hrennbaoz, a lavar deomp ar skrivagner en e raskrid ; ur c'hrennbaoz, marteze, met un den onest ha gwirion a zo anezhañ. Hag entanet eo ar barzhonegoù gant awen ar re yaouank, ezhomm dezho kavout ar wirionez diwar o fenn o-unan ha diwar-benn ar bed ; Gwelout a reomp neuze ur barzh **o furchal en e gig**, evel ma lavar-eñ, da gavout e bersonelezh wirion ha da vout dieub. Ha stourm a ray dibaouez ar c'hrennbaoz da dizhout ar pal-se, forzh pegen kriz e vo an emgann a-enep d'ar boazioù bet desket dezhañ a-holl-viskoazh, a-enep d'e lorc'h, a-enep d'al laoskentez a damall-eñ dezhañ e-unan, a-enep d'an dic'hoanag o tiverañ eus ar vuhez. Ha tamm ha tamm, e teu an emgann-se da vezañ war un dro hini ur bobl en he fezh : ur bobl bet kollet ganti hec'h enor, he lorc'h, hec'h ijin hag he spered, ur bobl boazet da stouñ he fenn, ur bobl beuzet er vezh ha gwak dindan ar yev...

An daou emgann-se, hini ar barzh davet e oad-gour ha hini ar bobl, a zo un emgann a-enep d'ar marv. Ha setu perak ez eo kriz ha feuls, ha gwirion, ton ar barzhonegoù-se. Kenderc'hel a ray an daou emgann war un dro, ha diskoulmet e vint asambles.

Bouetaet eo eta al levr gant skiant-prenet un den aketus ouzh e zoanioù don hag ouzh poanioù ar re all, ha na baouez ket da zizouarañ kement gwirionez ha kement elfenn a spi a vez kuzhet en askre mab-den hag en askre ar pobloù. Pinvidikaet eo an danvez gant karantez ar barzh ouzh ar re all, ouzh ar vugale dreist-holl, hag ouzh ar re baour (*Lulu*). Ha sklêrijennet eo a-greiz-holl klask ar marc'heg gant an deskamant en

deus tapet e Bro-Aljeria, lec'h m'eo bet skrivet an eil lodenn *Min Djibeline*. Eno eo bet adkavet gant ar barzh sklaerdeg e vro c'henidik, ha war un dro splannder trumm ha nevez-flamm ur bobl trec'het war e vestr, digabestr ha seder da vat...

Ha pa zeu **goulou-deiz**, neuze e teu en-dro davet e bobl un den treuzet gantañ teñvalijenn an noz, un den deuet d'e oad-gour, ur stourmer prest da reiñ d'e vro e awen, e nerzh hag e skiant-prenet, hag un den gouest da welout petra zo diaes d'o ene gant ar re drevadennet. Dont a ra bremañ da c'hervel e vreudeus, kriz e vouezh, da ziskouez dezho penaos emaint penndaoulin et a-rez douar. Ar gerioù gantañ zo trumm ha garv : **er vered** emaoamp, met **laour** hor yezh hag hon ijin zo galloud enni c'hoazh : ha mezh hor bo da lakaat anezho da vev en-dro ?

Emgann un den, emgann ur bobl : kement-se zo displeget en un doare eeun ha trumm, hep an disterañ ardoù, hep klask marmouz añ skouerioù all, hep klask dedennañ al lennerion gant furlukinerzh diwirion : setu amañ eta ul levr onest penn-da-benn, ul levr prizius evit tud hon amzer-ni, p'emañ trivliadoù nevez (lod damguzh c'hoazh) o c'henele en askre pobl Vreizh. O **klask an ton** emañ hor pobl, a-raok distagañ kan kentañ he stourm, ha setu he deus kavet ur barzh a-unvouezh ganti, o sikour anezhi da gompren nag a binvidigezhioù zo bet laeret diganti.

Re hir e vefe studiañ, da heul, talvoudegezh lennegel al levr : war an dachenn-se ez eus ennañ un danvez nevez-flamm. Ar c'hask hag an emgann a vez skeudennet ingal gant arouezioù psikologel pinvidik hag efedus-meurbet ; ha ne gav ket din ez int bet implijet na studiet e brezhoneg evit c'hoazh.

Tud O.R.T.F. Brest o deus skignet teir gwech betek-henn barzhonegoù 'zo eus lodenn diwezhañ al levr : plijadur pe frealz e kav ar vrezhonegerion o selaou seurt barzhoniezh. Un hent nevez zo bet toullet.

Anna Wlgen.

SKOAZELLIT POBL VREIZH

Skoazellit Pobl Vreizh hag a zifenn, en hor yezh,
Breizh hag al labourerion,
en ur gas ho profoù da :

«Pobl Vreizh» K.R.P. 2746-79 Roazhon

ECHU AN ABADENN!

Petra eo ur vro golonizet ? N'eo ket diaes : ur vro golonizet a zo ur vro ha nez eus ket outi e-diavaez galloud, youl (*volonté*) hag intrudu (*initiative*) ar re a zo mestr warni... Ur vro golonizet emañ hec'h anavez, he buhez, hec'h amzer-vremañ hag hec'h amzer-da-zont etre daouarn tud hag emañ o interest gwelout an traoù chom hep cheñch...

Bez' emañ tud ar vro golonizet o daoulagad ganto paret war re ar mestr, evel ma weler ar c'hi o fistoulat ar pezh a c'hall hag e zaoulagad o virviñ gant ar c'hoant en ur sellout ouz an tamm sukr kaset ha degaset gant dorn e vestr...

Setu perak n'eus ket da vezañ souezhet o welout enezennoù **Wallis ha Futuna** kas da Giscard 94,87 % eus mouezhioù an dud a zo o chom eno, hag ar re-mañ n'int ket stank, forzh penaos : n'eus bet nemet 3 033 a dud o votiñ du-hont. Setu arabat bezañ re draomatizet gant an dregementad-se (*pourcentage*). Ha gwir eo ivez emañ tud **Wallis-ha-Futuna** o c'hortoz digant ar re a zo mestr warnomp holl an aotre da vevañ, hag ar gwenneion a zo ret evit kement-se. Setu eo ret mat bezañ gwelet mat gant ar mestr. Ha marteze ez eus dre eno daoreoù ispisial da lakaat an dud da votiñ, piv 'oar ?

Met, evel just, dre c'hras Doue, an traoù n'emaint ket heñvel amañ, en Egzagon benniget, dre ma 'z eo bet Mitterrand warnes kas ar maout gantañ, war nebeut-tre a vouezhioù a-benn ar fin ! Arabat koll kalon, 'keta ?

Koll kalon, nann, feiz sur ! Koulskoude, ma taolomp ur sell bremañ war an dregementadoù, petra 'welimp ? Ya, amañ, en Egzagon benniget — hag emañ Breizh e-barzh, petra 'faot deoc'h ? — amañ, en hor bro Breizh, ret eo anzav ez eus takadoù e-lec'h n'emaomp ket gwall-bell en holl diouzh dregementad **Wallis-ha-Futuna**.

Ya, taolomp ur sell a-dostoc'h. Sellomp, da skouer, ouz departamant ar Morbihan (peogwir emañ rannet hor bro evel m'emañ). Ar Mor-Bihan, m'hoc'h eus soñj, a oa bet lakaet er plas diwezhañ e-keñver an «eurusted» gant ar re o doa graet un enklask en anv ar gelaouenn *Le Point*. Ma ! Ar Mor-Bihan a zo un departamant «mat» evit Giscard : e-barzh an Egzagon, n'eus nemet c'hwech departamant all hag o defe votet «gwelloc'h» eget ar Mor-Bihan. Koulskoude, gouzout a reer ez eus eno labourerion-douar o c'hounid nebeutoc'h eget ar *SMIC*, a-wechoù an hanter nebeutoc'h. Lod eus ar re-se o deus votet evit Giscard koulskoude : an hini a zo kolonizet a sav a-du gant an hini a zo mestr warnañ, paneve-se ne vefe ket kolonizet ken. Emañ aet kuit digantañ pep frankiz, pep galloud evit barn ; gwasket evel ma 'z eo, evel labourer hag evel Breton, ne wel ar silvidigezh o tont dezhañ nemet eus kostezioù Paris. Ha bez' ez eus tra-walc'h a veziñ Paris en-dro dezhañ evit ma kavo reizh ha fur ar pezh a ra : an holl re a ra van da soursial outañ a zo aze o teurel evezh outañ, evit ma chomo fur ha sentus. Setu arallekaet (*aliéné*) evel ma 'z eo, ne c'hall nemet votiñ, dalc'hmat hag ingal, evit ar re a wask anezhañ : an den-se a zo deuet da vezañ tra unan all, tra unan arall, setu, un den arallekaet.

Arabat fougeal : ned a ket buan war-raok mennozioù an tu kleiz ; N'eus nemet en Aodoù-an-Hanternoz hag e vefe aet ouzhpenn un hanter eus ar mouezhioù gant Mitterrand : 50,22 % ; Al Loar-Atlantel a zeu war-lerc'h, pell : 43,03 %. Ha Penn-ar-Bed goude : 41,60 %. Daouzek «poent» war-

lerc'h Aodoù-an-Hanternoz emañ an Ill-ha-Gwilun : 38,22 % ; Ha neuze, ar Mor-Bihan : 37,83 % ; Chom a ra Breizh eta, dre vras, ur

**EVIT
BREIZH
SOCIALIST
al labourerien
a vota**

MITTERRAND

**Start eo
bet an traoù ha dar-
bet da Giscard beza
trehet gand
Mitterrand.**

vro ma 'z eus enni enebiezh ouz an tu kleiz. Ha, mar seller pishoc'h c'hoazh, bez' ez eus meur a gumun kar-tost da **Wallis-ha-Futuna**. Hep mont er-maez eus Leon, hag eus Goueled-Leon zoken, nag a barrezioù hag o deus plebisitet Giscard : 85 %, 87 % ha betek 90 %. Evel just, bez' emañ amañ e rouantelezh personel de Poulpique, ur mevel bras eus Paris ma 'z eus unan, hag a lak an heol da barañ hag ar glav da gouezhañ e-giz ma kar, evel ma vez lavaret. Ha n'eo ket Goueled-Leon ur vro dister ha distank an dud enni ; ma n'ez eus bet nemet 3 033 a dud o votiñ e **Wallis-ha-Futuna**, hag o roiñ 94,87 % eus o mouezhioù da Giscard, e Goueled-Leon (da lavarout eo e kantonioù Landerneve, Lanniliz, Eusa, Lesneven, Lokouran, Plabenneg ha Gwitalmeze) ez eus bet 60 226 a dud o vont d'ar votadeg hag o kinnig da Giscard war-dro 80 % eus o mouezhioù...

Lod a lavaro : petra 'reot ? Bro-Leon zo ur vro gristen, penaos e c'hellfe an dud eno votiñ evit paotred an tu kleiz ? Koulskoude, muioc'h-mui a gristenion a vez gwelet o votiñ evit re an tu kleiz, dre ma 'z int deuet da gompren ez eo ar gostezenn-se hini ar justis, an hini a bromet breviñ galloud an arc'hant, an hini a roio ar galloud d'al labourerion, ha n'eo ket d'ar re emañ al labourerion dindan ar gwask ganto, hag an arc'hant etre o daouarn. A-benn ar fin, gant tud Goueled-Leon, gant darn eus re Wened, gant ul lodenn vras eus tud Vreizh-Uhel war ar maez, ez eus ur relijion hag a ro un tamm brav a skoazell da waskerion ar bobl. Ar relijion-se, dic'hizet a-hend-all, a zo muioc'h ar pezh zo chomet e dilerc'h an Tad Maner eget na'z eo un dibab personel. Gant Maner eo bet lakaet ar Vretoned da blegañ, da asantiñ, da gaout doujañs ouz kement galloud zo war an douar evel en neñv. Sujet eo bet ar Vretoned gant Maner, kolonizet war an dachenn speredel. Ha setu perak emañ

tost-tre emzalc'h politikel (*comportement politique*) ul lodenn vras eus aar Vretoned ouz hini tud **Wallis-ha-Futuna**.

P'o do komprenet ar Vretoned ne ra ket gaou paotred an tu kleiz ouz ar relijion wirion (ha n'eo ket ur vrizhreligion (*caricature de religion*), evel ma 'z eus unan ganto hiziv c'hoazh), pa welint n'hell ket forzh peseurt relijion bezañ un dra hag a suj an dud, hag a zall o speredoù, neuze, digabestret diouzh kement nask, hual pe yev a zo o vloñsañ anezho, pegen reizh ha pegen fur e kavint mennozioù an U.D.B.. War un dro, e vo adkavet ganto hag o fersonelezh vreton hag o lorc'h a labourerion. Rak chom a ra distabil ha gwan ekonomiezh ar vro, betek hini Vro-Leon, ha hi pinvidik a-walc'h. Ur wech bet produet ganto pe laezh, pe legumaj, pe kig, n'emañ ar broduerion ar vistri war ar marc'hadoù. E diabarzh ar C'henvarc'had (*Marc'had Komun*) peseurt pouez he deus Breizh ? Ar prizioù a vez divizet e lec'h all, gant tud all, evit brasañ mad ar re a zo mestr war ekonomiezh an Europ talvoudus (*l'Europe utile*). Evit ar re-mañ, Breizh ne gont ket : soñjit, ur vro ar den dister, ha ken pell diouzh traoñiennoù ar Roen (*Rhin*) pe ar Seine, stank an dud enno, an dud, da lavarout eo kofoù-dagargañ...

Evel-se he deus an U.D.B. ul labour resis ha hirbad da ober, evit embann hep ehan ez eus eus Breizh ur vro golonizet. Arabat krugañ : an erv boulec'het a rank bezañ kaset war-raok ingal, ha n'eo ket a daolioù trumm. Ar c'hgaochisted n'int ket gouest da gaout an disterañ pasianted. Ret eo mont don ganti, rak don eo bet aet ar reuz bet graet gant ar gapitalisted hag an drevadennerion (*colonisateurs*). Tamm-ha-tamm, hep spontañ den, roiñ da c'houzout d'an holl ez eus un hent mat hag eo mil boent mont gantañ : an hini a gas Breizh war-zu ar sosialism. En hor bro emañ, met ar vrose ne chomo en he sav nemet ma vez roet ar stur enni d'al labourerion.

Fañch Morvannou.

AR FALZ

kelaouenn drimizieg an Emzao
diazezet gand Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreiz

a-du gand eur skol vreizeg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'ar Falz !
(20 lur evid 6 niverenn)

AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroulez
C.C.P. 430-20 H. Roazon

Bep daou viz lennit

AL LIAMM

(savet e 1945)

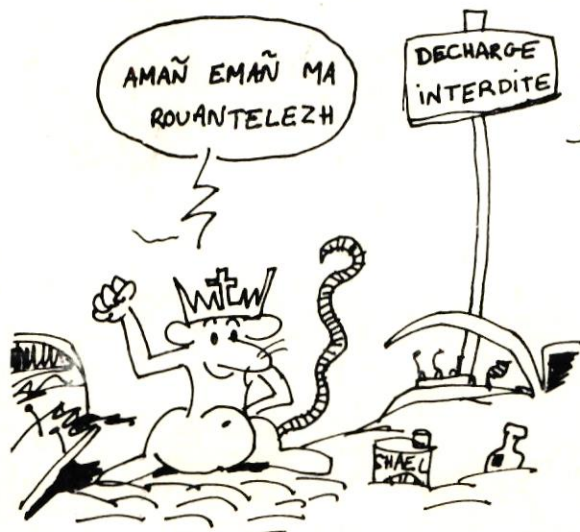
ar gelaouenn nemeti o reiñ,
c'hwech ar bloaz, barzhonegoù,
kontadennoù, pennadoù a bep seurt ha
keleier. 80 pajenn e pep niverenn.

Rener : Ronan Huon.

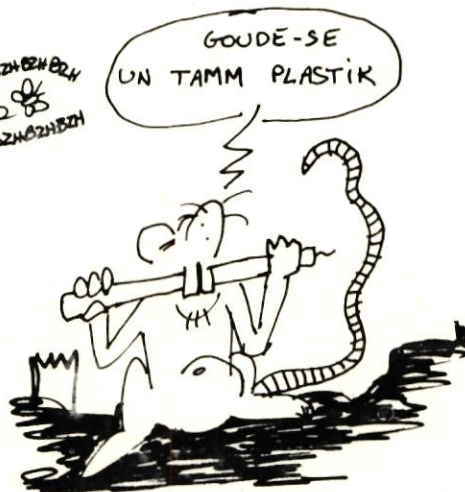
Koumanant : 30 lur. Studierien : 25 lur.
Mme S. Cherel, 109, bd de Verdun Rennes.
C.C.P. 2184-34 Rennes.

AR RAZH

AR RAZH A VEV EL LOUSTONI

DEBRIÑ 'RA LOUSTONI...

... HAG E RA TEMZ .
HAG AN NATUR A GRESK .
E-LECH AL LOUSTONI

PA VEZ KLAÑV E VEZ DEBRET
GANT UL LOEN ALL

'VEL-SE NE GAVER NEMET
RAZHED YAC'H !

ARABAT DEOCH AVAT
TEUREL POEZHON
D'AR RAZHED.

...PE NE VO RAZH EBET KEN
VIT DEBRIÑ HO PERN LOUSTONI...

...HAG E TAPPET
KLEñVEJOù SPONTUS !

RAZHED 'VEZ
KAVET E PEVAR
KORN AR BED

NAETAAT A RA AR RAZH
AR BED LOUSAET GANEOMP

AR RAZH A ZO UL LOEN PRISIUS .

AN DEIZ MA VARVO
TOUT AR RAZHED
E VARVO
TOUT AN DUD

Munn Seitek 74